

Det hjemsøkte rommet

Pedro Gómez-Egañas installasjon i Operaen fortryller og gjør samtidig oppmerksom på bedraget. Om bare informasjonsalderens manipulasjoner var like enkle å synliggjøre.

Av Ragnhild Aamås 13.06.19 Kritikk

Pedro Gómez-Egaña, *The Voice of Jacob at Dawn*, 2019. Foto: Munchmuseet i bevegelse.

Med *The Voice of Jacob at Dawn* av den Oslo-baserte kunstneren og komponisten Pedro Gómez-Egaña, prøver Munchmuseet sitt fremtidige nabolaget ved å låne rom i en annen kulturgigant som har fått det norske folks tilgivelse for å være en finkulturens bastion, nemlig Operaen. Gómez-Egañas totalinstallasjon, plassert i mottakelsesrommet ved 1. balkong, tar form av et kinetisk, narrativt apparat som benytter scenografiske teknikker liknende dem man venter å finne i denne illusjonenes storstue. Men i samme bevegelse som *The Voice of Jacob at Dawn* fortryller, avdekkes de enkle mekanismene som driver frem den sensoriske manipulasjonen av publikum.

The Voice of Jacob at Dawn

Pedro Gomez-Egana

Den Norske Opera & Ballett,

Munchmuseet i bevegelse, Oslo 6. juni 2019 — 30. juni 2019

Operaens arkitektur har tiltalende skeive vinkler, noe som forsterkes og underliggjøres av boksen Gómez-Egaña har bygget opp inne i mottakelsesrommet. Etter å bli ledet gjennom den eikekledd, snodde passasjen fra operaens foajè, entrer vi noe som likner et generisk hotellrom, utrustet med vegg-til-vegg teppe, dempet tekstiltapet, skrivebord, et vindu på gløtt der et tilsynelatende dagslys slår inn, og en seng som ser ut som den synker inn i veggen og slik varsler om at ikke alt stemmer her. En intens, lav dur fyller rommet. Der Gómez-Egaña i liknende verker, som *Domain of Things* (2017) og *Sleipnir* (2018), har inkludert fremførende kropper som motstykker til apparatet, blir besøkeren her igjen alene for å vake. Før vertskapet forlater meg, advarer de om at det finnes gjenstander i rommet som går farlig fort rundt, vasen i vinduet, glasset på skrivebordet og lampeskjermen til skrivebordslampa, og forsikrer foreldreaktig om at de befinner seg rett utenfor døren.

Et lyd- og lysspill fyller rommet, ristingen fra maskinen som får skulpturene til å rotere, forplanter seg til resten av inventaret. Det skiftende lyset setter gjenstandenes skygger i bevegelse og maner frem jordens dreining om solen, der dag etter dag passerer. Den nådeløse gjentakelsen understrekes i en fortelling spilt fra høyttalere montert i nattbordet, om den søvnparalyserte industrigrunnleggeren Jacob.

Narrativet kretser rundt en tung, hul kropp, animert av oppbrutte vannpartikler fra tåke og damp, og rytmen som kommer fra vekslingen mellom varme og nedkjøling. Dampmaskinen var med å sparke igang industrialderen, og fascinasjonen for denne ikkeanimalske kraftkilden har gjort bilder av den til den moderne tids budbringer. Hos Gómez-Egaña blir den selv aktør, når fortellerens synsvinkel skifter fra en som ser tåken som hvisker ut bygningene ved Oslofjorden, til å befinne seg i den, veltende inn et lite vindu, for så som damp å sette metallkroppen i bevegelse. Hvingingen farten og materialene til de roterende skulpturene produserer, vitner om en maskinell utholdenhet som står i kontrast til fortellerstemmens utmattelse der den vemodig repeterer de av døgnetts tider som oftes forbindes med fritid, intimitet og passasjen mellom våken tilstand og søvn: det er morgen, det er daggry, det er natt.

Den akusmatiske stemmen er samtidig myk og maskulin, fjern som fra noen som prater i søvne, og rent formalt et befriende avbrekk fra lyd- og videoverk som tyr til en av tre mønstergyldige alternativer: autotuning; BBC-inspirerte faktaautoritære intonasjoner; eller vår tids allestedsnærværende, kroppsløse feminine kontrollstemme (oftes funnet

i semioffentlige rom som flyplasser, kjøpesenter m.v.). Jacobs stemme – selv om den tilhører en karakter basert på grunnleggeren av Nylands verksted, og slik kobler seg på Bjørvikas industrihistorier – kaller frem bilder fra både kunst og populærkultur: fra Tom Waits' skumle *9th & Hennepin*, der drømmene til forrige innehaver av sengen smitter over til deg, over industriarbeideren sangeren Bjørk gestalterer i Lars von Triers film *Dancer in the Dark* (2000), der maskindelens bevegelse blir rytmer i en slags *industrial* pop, til Paul Gauguin's fremstilling fra 1888 av bretagske nonners visjon av Jacobs kamp mot engelen etter en preken.

Mens bibelens Jacob stadig er på flukt og får trøstende visjoner om sine etterkommeres storslagne fremtid, forestiller jeg meg visjonene vår Jacob har om fremtiden for de som skal leve konsekvensene av hans handlinger, er av det mer utrøstelige slaget. Hvor kommer gjengangerene og marerittene våre fra om ikke fra uro og dårlig samvittighet? Bør vi tilgi industrigrunnleggeren nå, slik at spøkelset settes fri, og vi kan gå videre for å ta hånd om vår tids apatiske ansvarsfraskrivelse?

Ved slutten av fortellingen får publikum inspisere utsiden av boksen, der lampene henger i en rigg og resten av sengen stikker ut av veggen, som en påminnelse om at verden slik den framtrer aldri er det hele. Heller enn å bryte illusjonen, slik man kan oppleve det om man havner i vedlikeholdsgangene i et tivoli-spøkelseshus, forblir jeg her i kunstnerens henvendelse. Maskiner og drivkrefter har stadig fjetringskraft, men i vår tid interagerer vi mest med overflater og brukergrensesnitt. Gi at avdekkingen av manipulasjonene i dagens nettverkede, paranoide informasjonsstrømmer var like sensorisk tilgjengelig som teaterscenografiens finmekanikk! Ønsker man fortellinger og bilder som lar oss ta tak i dette, forblir kanskje Gómez-Egaña for maskinelt svermerisk.

Pedro Gómez-Egaña, *The Voice of Jacob at Dawn*, 2019. Foto: Munchmuseet i bevegelse.

The Voice of Jacob at Dawn

Pedro Gomez-Egana

**Den Norske Opera & Ballett,
Munchmuseet i bevegelse, Oslo
6. juni 2019 — 30. juni 2019**
